

CONILL, Josep. *Entre Calimero i Superman: una política lingüística per al català*. Barcelona: el Tangram, 2012. 187 p. (Peces de Pensament Contemporani) ISBN 978-84-938465-6-5

Joan Tudela*

De lectures d'un llibre, n'hi ha tantes com lectors. És una idea que hem sentit a dir moltes vegades i que és veritat. O no. Per ser exactes, hauríem de dir que, de lectures d'un llibre, n'hi ha tantes com lectures, perquè un mateix lector llegeix una obra ara i la torna a llegir d'aquí a deu anys i la lectura que en fa no és la mateixa. Però no siguem tan perepunyetes. Hem de reconèixer que la frase «de lectures d'un llibre, n'hi ha tantes com lectors» té molta força expressiva i, en canvi, la frase, la pobra, «de lectures d'un llibre, n'hi ha tantes com lectures» no s'entén a la primera i, a més a més, no sona gaire bé. Deixem-ho, doncs, amb la frase que d'un llibre hi ha tantes lectures com lectors.

De les moltes lectures possibles, però, n'hi ha dues, això sí, que són particularment importants pel fet que són lectures que es publiquen impreses, que es posen a l'abast de tothom. Aquí és on volíem anar a parar. Ens referim, d'una banda, a la presentació que el llibre fa d'ell mateix a la contracoberta, en un text escrit o per l'editor o pel prologuista o pel mateix autor i, d'altra banda, ens referim als articles que parlen del llibre en qüestió (anomenats crítica literària en el cas d'obres que són de creació literària).

Com es presenta a ell mateix aquest llibre? L'obra de títol *Entre Calimero i Superman* i de subtítol *Una política lingüística per al català*, d'autor Josep J. Conill i de prologuista Ernest Querol Puig, es presenta a ella mateixa a la contracoberta amb aquestes paraules:

«Assumpte de gran rellevància social als Països Catalans, la política lingüística és simultàniament una disciplina acadèmica i una pràctica governamental. Alguns dels seus correlats locals, com ara la immersió lingüística a l'ensenyament, constitueixen una arma llancívola contra els governs catalanistes i alhora un motiu d'orgull invocat per aquests. Això no obstant, els estudis sobre la matèria mostren sovint una paràlisi inquietant, fruit de dogmatismes militants.

»Aquest text heterodox és una glopada d'aire fresc, una tercera via que es manté a distància tant del victimisme de Calimero com del triomfalisme de Superman, és a dir, tant del lament que es tortura amb la visió d'una llengua catalana certament minoritzada, però més impotent del que és en realitat, com de certs cofoismes espuris que qualifiquen de modèliques les polítiques de normalització del Principat.»

Fins aquí la targeta de presentació del llibre de Josep J. Conill (Castelló de la Plana, 1961). A partir d'aquí, el nostre punt de vista, o sigui, la nostra lectura.

*Joan Tudela, escriptor i periodista, professor de l'empresa transFormació.

Citació recomanada: TUDELA, Joan «*Entre Calimero i Superman: una política lingüística per al català*. Barcelona: el Tangram. 2012. 187 p. (Peces de Pensament Contemporani) ISBN 978-84-938465-6-5», *Revista de Llengua i Dret*, núm. 60, 2013, p. 236-238, DOI: [10.2436/20.8030.02.50](https://doi.org/10.2436/20.8030.02.50)

Tots venim d'Aracil, oi? Josep J. Conill molt clarament, fins i tot en el llenguatge; per exemple, fa servir l'expressió "els notables" per referir-se a l'estament dirigent d'una societat, cosa típica del fundador de la sociolingüística catalana. Amb el mateix estil que Lluís V. Aracil, Josep J. Conill desdenya el to amable i el llenguatge planer dels autors dels llibres d'autoajuda i opta per la ira del profeta i la terminologia lingüística pura i dura. No vol agradar, vol convèncer. Això no vol dir que sigui neutral. Ell mateix es declara inequívocament «partidari de l'extensió social del català». Amb raó. Que consti. Però és ben clar que l'autor de *Entre Calimero i Superman*, si ha de triar entre la lucidesa i la militància catalanista, tria la lucidesa. Parlem-ne, doncs, del llibre, des de l'òptica de la lucidesa.

Aracil és autor de la idea motor de la nostra política lingüística: el dilema es planteja entre la substitució i la normalització lingüística, l'èxit de la qual depèn de molts factors extralingüístics.

Doncs ara resulta que no. Josep J. Conill (pàgina 87) ens diu: «La línia seguida fins ara ha estat massa obsedida amb la qüestió de la "normalització" del català –el terme mateix és inepte, com Lluís V. Aracil, el seu introductor, ha reconegut en ocasions–, amb tot el que això comporta d'enfrontament exclusiu, concebut a la manera d'un joc de suma zero, amb el castellà pels mateixos àmbits de comunicació.»

Entre el cos del llibre i les notes a peu de pàgina, si alguna cosa abunda a *Entre Calimero i Superman* són les citacions i, en canvi, Josep J. Conill no n'aporta cap ni una que documenti la notícia que Aracil ha renegat de la idea de normalització. Però tant se val. Les idees tenen vida pròpia. I som molts els qui continuem pensant que el dilema es planteja encara ara entre la substitució i la normalització lingüística del català, tot i que, certament, la societat ha canviat i ara ja no vivim una situació de bilingüisme, sinó de multilingüisme.

L'autor no creu gaire en el civisme lingüístic, en la responsabilitat personal a l'hora de promoure la vitalitat de la nostra llengua. Vet aquí (pàgina 86) el que ens diu: «La gent ha perdut la ingenuïtat i allò del "Depèn de tu!" ha de passar definitivament a la història, perquè a hores d'ara ja no s'ho creu ningú. Ha arribat el moment, en conseqüència, que els notables s'apliquin la lliçó i duguin a terme amb lucidesa i decisió la seva part exclusiva del compromís contret amb ús de la llengua.» A veure. Podem certificar que som molts els qui treballem a favor del català amb les dues mans; amb l'una actuem al nostre petit món de cada dia i amb l'altra –sí– exigim als notables que facin el que han de fer per avançar cap a la plenitud del català.

No tot són discrepàncies nostres amb l'autor, però. Ben al contrari. Al llibre, hi trobem tot d'opinions que ens semblen d'una gran lucidesa.

Vet aquí una opinió lúcida de l'autor, que destaca el prologuista: «Hem de procurar entendre amb lucidesa la dinàmica de la minorització lingüística a què ens aboca la nostra inclusió dins l'Estat espanyol actual, i obrar en conseqüència. Deixem-nos d'aspiracions il·lusòries a esdevenir el model de ningú, dins o fora de la Unió Europea –que no és, al capdavall, sinó una aliança d'estats. El nostre contenciós real, que ningú no resoldrà per nosaltres, el tenim amb Espanya.»

Vet aquí un altre tast de la lucidesa de l'autor: «La sociolingüística ha establert des de fa temps amb rotunda nitidesa que la viabilitat d'una llengua no depèn tant de la seva dimensió demogràfica com de les funcions socials que realitza.»

Encara més: «Allí on ha existit alguna mena de sobirania política s'ha donat també la possibilitat de contrarestar amb major eficàcia la pressió minoritzadora.»

Val a dir que Josep J. Conill és un autor valent. Què vol dir ser valent? Parlem-ne. A l'època del nacionalcatolicisme, tothom era pecador (més que res contra el sisè manament) i ai del qui parlava

amb llibertat de les qüestions sexuals. Després va venir l'hegemonia cultural del marxisme: tothom alienat i pobre del qui discrepava de la dictadura del proletariat. Ara representa que tots som racistes i cal anar amb peus de plom a l'hora de parlar de la immigració.

Però Conill és valent: «Especialment complicat, a més a més, sembla ser el cas d'aquelles societats (i la nostra n'és una) en què, a l'absència d'una sobirania política, cal sumar la *internalització* de la pressió minoritzadora, a través de la instal·lació d'un nombrós contingent d'immigrants procedents de la comunitat lingüística perifèrica. Aleshores, la competència de la llengua desplaçant pot actuar en un doble front, *des de fora i des de dins*, promovent un bloqueig de les iniciatives adreçades a la cultivació recuperadora de la llengua minoritzada».

Per acabar, val a reproduir una de les idees més convincents del llibre que comentem, que ens hauria de dur a tots a proposar-nos de no repetir mai més la mala idea segons la qual la llengua catalana viu un procés de llatinització. No. Escoltem a Josep J. Conill: «S'ha parlat molt d'un presumpte efecte llatí, però en realitat l'analogia és inepta: durant segles el llatí va constituir, justament, l'exemple paradigmàtic d'interlingua "neutral" que parlants de diferents llengües maternes s'afanyaven a adquirir, perquè constituïa la clau de la saviesa, és a dir, el dipòsit dels continguts més valuosos de tota una civilització –la nostra.»»

En conclusió: un llibre que val la pena de llegir.